

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

SALON DORE de la GRANJA ROYAL

Lloc predilecte del
públic distingit

TE-CONCERT

de 5 a 8 i mitja tarda amb musica de Tzigans

Vetllades musicals

de 10 a 12 nit amb extraordinaris concerts
per l'eximi Quintet 'TOLDRA'

Elegants sortides de teatre

de 12 a 2 i mitja de la matinada
amenitzades per l'Orquestrina ROYAL

: El més selecte en el Ram de Patisserie :
Les últimes creacions en Nates, Cremes i Chantilly

GRAN CAFÈ RESTAURANT

OLYMPIA

Ronda Sant Pau, 17-21

Salons per a banquets. - Esplèndits
locals per a Dominó i Tresillo

22 Billars

Preus econòmics

El Gato Negro

Bar - Charcuterie

Rambla del Mig, 36-38 - Tel. 2290 A

SERVEI DE PRIMER ORDRE

Unica Casa amb servei de CAFE-EXPRES

Per a tot el públic, preus moderats

BICICLETES

Motos

Accesoris i Sports

SANROMA

Balmes, 62 - Teléfon 1445 A - BARCELONA

Fabricació i reparació de tota classe de Bicycles

Última creació de la Bicycleta

Magdalena i Teixidor

Comerç, núm. 1
(Davant Palau Belles Arts)

SUCURSAL: Carrer Calàbria
(Xamfrà Creu Coberta)

Recentment reformat pels
seus nous amos

EL MES CENTRIC-EL MES CONFORTABLE-HABITACIONS EN LA RAMBLA

PREUS MODICS

ABITACIONS AMB QUARTO DE BANY

Pensió completa des de 18 pessetes

Habitació sola 7 pessetes

Vostra estada en Barcelona es farà més agradable hostatjant-se
en el

HOTEL ORIENTE

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Periodic humoristic

PREUS DE SUSCRIPCIÓ. Estranger, 5 pessetes FORA DE BARCELONA: Espanya, 3 pessetes

Els "Quatre Gats"

Pera marcar l'època que va des de les bul·lagues a la gloriosa, es parla de tallers. Eren els tallers dels artistes, d'on sortien les cabalgades, els balls, el Carnestoltes, i el poc art d'aquella Barcelona, plena de bona fe i d'entusiasme. Quan voldrem parlar de les darreries del XIX, no podrem esquivar el nom del "Cuatre Gats". El XIX comença amb la tragèdia de les francesades, però acaba amb el "skeetch" dels "Cuatre Gats".

Eren al carrer de Montesió, on, avui, hi ha el "Círcol de Sant Lluç". Els dirigia el Pere Romeu, alt com un Sant Pau, amb cabellera espesa i negra, barba negra, i si la pell no ho era de negra, poc se li en faltava. Com se les va arreglar per a posar aquell cabaret, ningú ho sap. Nosaltres ens creiem que en Rusiñol i en Casas l'havien auxiliat, i en Rusiñol ens ha dit que no. Però el Pere Romeu, abans d'ésser "cabaretier" barceloní, ho havia estat a París, a "Le Chat Noir", al costat d'en Briant, res menys. Ell va oferir als artistes una taverna on poguer fer beguda somniadora; ell va bastir un recó per a que tots els que hi passessin, trobessin una mica de poesia; ell reuní an els pintors en una acadèmia teoritzadora, on aprenien a tenir el cor valent per a avançar pels camins de la Bellesa; ell, en fi, féu de Jesús de barriada, cridant a la canalla per a que hi anessin a veure els putxinellis, el retaule de Maese Pere Romeu.

An allí va néixer Picasso. An allí en "Xenius" s'inicià en la seva vida sacerdotal de la religió de l'intel·ligència. An allí va aprendre en Ramon Raventós a viure i en Casajuana a morir. An allí l'Isidre Nonell, pasejà la seva silueta magnífica de "rapin". An allí l'Eduard Marquina

llegí els seus primers versos. An allí, en fi, juntant l'esperit al progrés, aparegueren aquell tandem, muntat per en Ramon Cases i en Pere Romeu, i aquell auto d'en Cases, que fou, segurament, el primer auto de Barcelona, i amb tota certesa el primer auto pintat.

El nostre final del XIX, enganxat als començos del XX, no es podria explicar sense el "Cuatre Gats". Fou el niu de lo que, aleshores, s'anomenava modernisme; i que no era més que el neguit d'assimilar-se Europa. París era la Meca espiritual dels nostres artistes i dels nostres escriptors, rebutjada l'influència de Madrid. En Rusiñol i l'Utrillo ens portaven l'impressionisme i el prerafaelisme, en Pere Romeu, la parodia de l'alegre bohèmia literària de París, i tots els seguirem, i Sitges tingué la seva festa de la Poesia, i Maeterlink i Ibsen foren representats, i la Wagneriana prengué una airosa volada, i al costat de *L'Avenç*, doctrinal i docte, sortí *Pel i Ploma*.

Els "Cuatre Gats" duraren poc, però quan desaparegueren, ja havien iniciat la segona etapa del nostre renaixement. Els "Cuatre Gats", foren quatre cents. La curiositat catalana de París, es traslladà arreu d'Europa. Darrera d'en Rusiñol, d'en Cases i d'en Mir, arribaren Nonell, Canals, Sunyer. Allò fou una aubada. Als trenta anys dels "Cuatre Gats", s'han pogut editar els clàssics.

Hem de fer un llibre i una festa, dedicades als "Cuatre Gats". Ens hem de reunir els supervivents d'aquella festa, i mig en broma i mig en serio, dedicar una nit an aquells tres Reis de l'Orient—de l'Orient de París—en Rusiñol, en Cases i l'Utrillo, qui ens portaren els presents d'art que ja no han tornat a anar-se'n de Catalunya.

PARADOX

MORALITAT I POSITIVISME

El bar del Liceu, durant un intermèdi. S'estrena *Sor Beatriu*, òpera d'un músic jove i ben orientat: l'Antoni Marqués. Algun frac, algun *smocking*, moltes americanes.

Algun *cointreau*, algun *kirsch*, algun *sherry*. Molts cafès, moltes cerveses.

En una taula parlen dos senyors. Parlen i prenen cafè. Ja 'han pres a casa, però en tornen a prendre. Són dos senyors molt coneguts a Barcelona per lo rics. Nosaltres creiem que els diners estan mal empleats en les seves mans. Però, què hi farem si el món va així!

Un d'ells, diu:

—Estic esgarriat amb aquesta òpera que ens donen avui! Si ho sé no hi porto les nenes! Mira que fer despullar una monja davant del públic!...

—El teatre està perdut! Els nostres eren millors temps! Se'n recorda? *El anillo mágico*, *La redoma encantada*, *La pata de cabra*...

—No me'n parli!

—Però fem veure que sí. Se'n recorda? Allò era una ençà fa fàstic! Es recorda de *Salomé*, aquella òpera que no ens va agradar?...

—Ni ens agrada!

—Però fem veure que sí. S'en recorda? Allò era una altra immoralitat! Aquella donota que volia besar el cap mort d'aquell patriarca!... Fins les nostres senyores van anar a protestar davant de l'empresari.

—Sí, ja me'n recordo. Es que les nostres senyores, ademés de més morals, són més positives: quan besen a algú el volen ben viu!

Proses epigramàtiques

DEL SEGLE DINOU

El segle dinou és l'alleluia del cadàver espiritual català.

El segle dinou aixecà les parets piramidals del temple salamònic de la nostra literatura i creà les bases sòlides dels ideals nostrats.

Ara a nosaltres pertany posar els crustacis d'or i porpra i les perles i diamants ornamentals del nostre temple.

PI I MARGALL

Es la figura política més gran del segle passat. Propulsor de llibertats federades; república de cor i seny; esperit obert a la plena llum europea. Duia en la pensa la flama ardent de la claredat mediterrània i com a mediterrani era un gran sentimental.

En paga d'ésser la figura política més gran del segle passat, se li vol erigir el monument més poca-solta del segle actual.

JOSEP ANSELM CLAVÉ

Amb la cançó féu el miracle. Orfes amb la flauta feia amansir les feres i dansar els arbres i les penyes. Clavé amb la cançó amansi les passions avalotades del poble català que vivia en constant lluita fratricida i féu dansar en els cors els bons sentiments i les virtuts racials.

El cant és una gràcia que els déus han concedit als homes per a agermanar-los i fer-los marxar junts de cara a les altes clarsors ideològiques.

Clavé fou un ressò dels déus.

VERDAGUER

Abrandà el Pirineu amb la seva fantasia i en féu regalimar rierols d'or fos. De cada llogaret de Catalunya en tregué l'or de les tradicions, de les rondalles i de les cançons populars. Ell, veritablement, ressuscità la llengua. Tot l'idioma sencer passà per la seva boca d'àngel martiritzat. Es el poeta nacional que féu vibrar totes les fibres de la sensibilitat nostrada. Féu extreure els continents amb l'*Atlàntida* i ell s'extremí idíllicament davant dels ocells i de les humils floretes, com un Sant Francesc d'Assis.

SALPER

LA DAMA DE LAS CAMELIAS

Com que aquesta setmana al director de L'ESQUELLA—que, dit sigui de pas, no és un home seri—li ha entrat la mania de fer un número dedicat a la Barcelona vuitcentista, a nosaltres ens ha entrat la mania de parlar de La dama de las Camelias. Que La dama de las Camelias no és barcelonina? Però si és de tots els països! Dels més propers i dels més llunyans. Dels més freds i dels més calents.

Que La dama de las Camelias—que visqué a París a mitjans del segle passat, i es digué Maria Duplessis, i es dedicà a la mala vida, i que el fill d'en Dumas, que sempre serà el fill d'en Dumas, convertí en tipus novelesc—no és una cosa seria? Però si no li demanem que ho sigui de seria! Si no n'ha d'ésser, perquè si en fos faria fàstic!

Hi ha gent, certa mena de gent, que tampoc és seria, que exigeix a la vida una seriositat que aquesta no pot donar. Perquè la vida és inquieta, mudable, variable, desigual, i en això consisteix, precisament, el seu encant. Al món existeixen certes espècies animals—entre les que es compten les dones, les mones, els empresaris i els polítics—que si fossin serioses i formals com han d'ésser les persones, ja no ens divertirien.

Entre aquestes espècies s'hi compta La dama de las Camelias, protagonista de la novella i dona alegre. Esser protagonista de novella no és una cosa seria. Esser una dona alegre, tampoc. El que menys li demanem a una dona alegre—

LES NOIES D'AHIR

—Ai, no ens toqui, que ens han dit que vostè és lliberalot i anirem a l'infern!

LA CIUTAT D'AVUI

Els carrers de Barcelona per dalt

que moltes vegades resulta més trista que les altres—és serietat.

Cal dir que La dama de las Camelias és un xic cursi, i dir-ho amb bastanta tristesa perquè nosaltres no voldríem que ho fos. Per a reconèixer que és cursi es diu que ha fet plorar a totes les porteres de totes les latituds. Però això, què té que veure? És que les porteres, sentimentalment considerades, no tenen importància? És que no hem plorat nosaltres, com una portera qualsevol, per qualsevol dama de les camèlies?

Ademés, cal pensar que sempre és millor la cursileria que la brutalitat de que avui—segle del fonògraf, la radi-telefonía i altres aparells de fer venir migranya—les nostres dones galants, que són menys galants que un carreter, dit sigui sense ofendre als carreters.

En això, com en tantes altres coses, hem perdut. Avui la dona galant, ademés de no tenir galanteria, no té cor... I encara que el cor no fos lo que ens apropava a ella, era una víscera que feia bonic suposar en elles.

I seria bonic, ademés, pensar que en la pobra Margarida Gauthier—qual tomba omplen de violetes les modistes de París una vegada a l'any—hi havia una dona honesta fracassada. A La dama de las Camelias li agradava el caldo, la tranquil·litat, la vida de família. Li agradava tot el que, per una burla del destí, no va disfrutar ni conèixer.

Voleu una cosa més trista? Nosaltres, que també som una miqueta cursis, i que Déu Nostre Senyor ens ho con-

servi!, us demanem un xic més de respecte per a La Dama de las Camelias. Creieu que se'l mereix.

XARAU

Joan Maragall

La figura més alta i més lúcida del Vuitcents nostrat és indubtablement aquell diví poeta de la paraula viva que es digné Joan Maragall, pel qual sento una veritable idolatria.

D'aquesta idolatria no fa molt temps, un atrevit m'en acusava, ignorant que nosaltres no acceptem mai una fe cega en res i menys en cap home. Jo sento una devoció il·limitada per en Joan Maragall, però no és perquè sí; és després d'un fervorós i apassionat estudi de la seva obra; és perquè m'hi he sentit tan bé i tan compenetrat amb el seu credo modern, que no he trobat ni tenim a casa nostra qui el superi.

Maragall és la figura més alta del Vuitcents i completament diferent de les altres figures. Maragall és vuitcentista només perquè visqué aquella època; però es traspassà. Sovint es dona aquest cas entre els genis; els genis traspassen la seva època i en Maragall ho féu quasi en tota la seva obra. És el miracle literari català del Vuitcents. Ho és ara com ho serà d'aquí a mil anys, perquè la seva obra és forta i duradora picada de la claror immortal.

Els pobles sovint són injustos amb els seus homes. Maragall morí el 22 de desembre de l'any 11 a l'edat de 52 anys i fou enterrat, no amb l'esplendidesa que calia. Maragall és més gran—i perdoneu les comparances que sempre solen ésser enutjoses—que Guimerà i que Verdaguier. No és popular com ells perquè és més or pur i més pesant. Maragall mereixia els honors de Verdaguier, de Guimerà i de Prat de la Riba.

Maragall diuen que no deixà seguidors. Jo crec que sí i amb força pròpia. Són seguidors del seu esperit i de la seva justesa d'expressió i s'han encomanat una miqueta dels seus caïres lluints.

Amb en Maragall s'hi ha fet una paradoxa: Tothom li ha dit el mestre i després ens han dit que no tenia deixebles. Aleshores, déu quí fóra mestre?

En Maragall és el mestre de tots i el seguirà qui tingui prou valentia per a seguir-lo, qui tingui prou ànima i dots suficients.

Són molts els que han parlat de la seva paraula viva i pocs que sàpiguen parlar vivament.

En Maragall era l'emocionat etern, i l'emoció és la més pura i la més veritable de les sensacions, és tot flama.

En les seves frases, en les seves sentències sempre s'hi pot anar a buscar un més enllà; un abim de llum i de misteri; un misteri clà i bategant, com aquella llum que esbarria la faç de la dona mare que du l'infant no nat.

L'ànima de Maragall és alta i serena com un gran infant i també té la cara colorada; colorada de totes les bel·leses innombrables que ens ha dit amb una tremolor de cant d'albada o de ponent dolcíssim.

Ell sapigué mirar els ulls de les coses amb força penetrant i, amb les mirades dintre les mirades, en copsà tota l'essència feta ritme segur.

En Maragall és la figura més alta del Vuitcents, encara que espiritualment no té res de vuitcentista.

En la capçalera del llit o en l'escriptori qui hi vulgui sant Josep o sant Tomàs. Jo tinc tota la meua predilecció per sant Joan Maragall.

JOAN D'ALIÓ

En Lluís Labarta Grané

El passat dilluns, al matí, després d'una llarga i greu malaltia, morí el distingit artista dibuixant Lluís Labarta Grané.

Era deixeble de l'eminent Eusebi Planas i com ell és distingit en un sens fi d'il·lustracions. Era gran amic dels mestres escenògrafs Soler Rovirosa i Vilumara. Havia publicat articles molt interessants sobre costums barcelonins i ens deixa dos tractats molt interessants, l'un sobre "Ferro artístics" i l'altre sobre "Indumentaria".

Honrà moltes vegades les planes de L'ESQUELLA amb els seus dibuixos.

Catalunya perd amb ell un dels seus artistes preclars. Descansi en pau.

El foraster

Aquest home ha arribat a Barcelona un dels últims dies de novembre en una vella diligència que ha entrat per la porta dita de Sant Antoni. Del cotxe han baixat amb ell un sacerdot, un matrimoni burgès, una cfmica italiana que ve facturada al Teatre de la Santa Creu, un militar amic del duc de Lancaster, un marxant de fira, unes altres gents borroses, humils, de personalitat confosa.

L'únic personatge inquietant és ell, l'home que ens ocupa. És un home jove, encara jove. Té uns ulls de color de terra encesa, una boca fina, crespada en un somriure mofeta i cinic. Porta el rostre, pàlid i marcit, severament, pulcrament, afeitat. Vesteix un redingot, molt cenyit a la cintura, de color d'avellana. Quan s'obre aquest redingot, es veuen les solapes i els faldons d'un frac blau, els joiells rutilants dels dos rellotges, els blancs pantalons entravillats. Es cobreix amb un pelut berret de copa d'amples ales.

An aquest home l'esperava un rústec que li ha fet una misteriosa senyal d'intel·ligència amb la mà dreta. Llavors el foraster ha somrigut i s'ha deixat guiar pel rústec fins a una casa de viatgers, situada al carrer del Comte del Assalt, coneguda per "L'Aragonesa". Per què aquest home, que sembla de condició, va a una humil casa de viatgers, i no a una fonda principal com la de "Les Quatre Nacions", de la rambla de Caputxins? Perquè una "casa de viatgers" és més discreta, menys sospitosa que una fonda, visitada cada dia pels polissonts de Carles Espanya.

Quan ha sigut a "La Aragonesa", an aquest home l'han acompanyat a la seva cambra. Un llit amb pabelló, uns sillons de reps, una cònsola ventrada amb uns canelobres daurats i unes flors de drap presoneres en un fanal, constituïen tot el moblatge. Aquest home, s'ha rentat, s'ha mudat de roba i s'ha posat a llegir el diari de Avisos y noticias. Ha llegit fins que l'han cridat per a dinar, amb els altres hostes, a la taula rodona. A la taula rodona hi han

uns senyors, unes senyores, que parlen de la possible entrada a Espanya del duc d'Angulema, de les partides del baró de Eroles i el general Eguia... En totes aquestes senyores, en tots aquests senyors de la taula rodona, s'observa un fons d'incomprensió i d'imperança que els fa despreciables.

L'home misteriós, el foraster, així que ha acabat de dinar ha abandonat el menjador i s'ha reclòs en la seva cambra. En la seva cambra s'ha passat, escrivint, tota la tarda. Quan la tarda ha caigut, aquest home s'ha vestit altra vegada el redingot, ha sortit a la rambla de Caputxins i s'ha dirigit a l'església de la Trinitat (1).

En la penombra del temple—tan propícia a l'aventura i al folletí—s'ha apropiat a una vella, d'aspecte d'arcavota. Aquesta vella d'aspecte d'arcavota ha dit, contestant a la pregunta enguniosa del cavaller:

—No!... No, no... La pobra!... Vostè no pensa que ha passat tant temps!... Ella ja no és la dona que vostè va conèixer quan, amb el senyor Alvarez de Castro, defensava contra els francesos el castell de Montjuich... Ai, Senyor!

I ha suspirat la vella arcavota d'una manera llastimosa. Després, ja en el pòrtic de l'església, ha afegit.

—No la coneixeria!... Ella, que sigui la més gentil

(1) Avui de Sant Jaume.

dona que féu fira del seu cos, avui, reclosa a la Casa de Retir del carrer de Xuclà, fa pena de veure...

Quan aquest home s'ha quedat sol, ha somrigut d'una manera amarga i crudel, tal com era llei que somriguessin els lions de l'època, traduïts del francès. Ha passejat per la muralla de mar. S'ha deturat davant el teatre de la Santa Creu a enterar-se del programa de funcions: òpera... Aquest home ha fet un gest menyspreuador. Com tot home d'acció, no s'interessa per la música. Després es retira a la fonda. Sopa a la taula rodona, acompanyat de les mateixes gents del mig dia. Un dels companys de taula, gras, vermell i clerical, que, durant el sopar ha lloat l'acció d'El Angel Exterminador, li diu que no surti de nits, que és molt possible que hi hagi soroll, que Barcelona està plena de societats secretes.

Però precisament aquest home misteriós surt per a anar a una d'aquestes societats. S'emboica amb la capa, es posa dues pistoles a les botxaques, i surt. Enfila rambla de Caputxins amunt, es perd en la foscor de la Porta Ferrissa.

A l'endemà aquest home misteriós no compareix a la fonda. Ningú en sap res. Ha desaparegut. A taula, comentant la desaparició, diu l'home gras, vermell i amic d'El Angel Exterminador:

—Si ja ho deia jo que no m'agradava gens aquest home!

LA CIUTAT D'AVUI

Els carrers de Barcelona per baix

Estampa vella

Oh gràcia un xic encarquerada
d'aquest jardí del general,
on la fadrina i la casada
trobaren un amor fatal!

Fatal perquè aquest temps s'ho porta,
i en tot amor hi ha d'haver un duel,
una mirada encesa i torta
i un amarg somniure cruel.

I com una rosa s'inflava
en cada dama el merinyac
cada cop que, al passar, fregava
els punxaguts faldons d'un frac.

Entre una i altra novella
es feia una revolució
i s'encenia una candela
al sant i al diable temptador.

En el Jardí la Primavera,
tenia un encís acromat,
i la llum que'l banyava era
d'un inefable to melat.

Era romàntic dir-se Herminia,
llegir novel·les d'amagat,
estimar com "Pau i Virgínia"
i el suïcidi haver intentat.

No fou un segle llibertí,
com el XVIII. La pecadora
anava cada dematí
amb el Rosari de la Aurora.

Però, després a l'adulteri
es dava tota tremolant,
Perdia l'honra i el senderi
sota els bigotis de l'amant.

Oh gràcia un xic encarquerada
d'aquest Jardí del General,
on la fadrina i la casada
trobaren un amor fatal!

ENRIC VILALLONGA

SALDO FINAL

No es pensi ningú que les pintures i altres coses d'art
de les quals vaig a parlar sien un saldo; res d'això. Em
refereixo només a que amb aquesta, saldo les xerrameques
de l'any, deixant de cantó les neules per a no fer-nos un
enfarfeg artístic, que vindria malament després dels tips
bucòlics de Nadal.

FESTES DE CARRER

La sortija.

Els vuitcents

El Vuitcents és un senyor
romàntic, empedernit,
que ara el mireu i ens fa por.
Porta folgat el vestit,

la capa que tot ho tapa,
melenes i cabells llargs
i de tant en tant engrapa
l'arma que du jorns amargs.

Va a les juntes clandestines
per a maquinà el complot,
predica sanes doctrines
de llibertat tant com pot.

Du taques a la solapa
de suburbis i actes vils
i porta sota la capa
un plec de guerres civils.

S'engresca en les barricades
i diu amb un somris franc:
"Demà hi hauran garrotades,
sinó hi ha cap entrebanc".

I hi són. Perquè don Vuitcents
té paraula que no falla,
primer perdrà tots el béns
que regular d'una malla.

i amic del director Barrás
es féu en una diligència.

Quan l'artiller Napoleó
es féu senyor de la Lutècia,
refusà el títol de baró
i fugí amb Lord Byron a Grècia.

Tingué uns amors infortunats
amb una dama de l'Imperi.
Lluità amb totes les tempestats
de tots els mars de l'hemisferi.

I defensà la llibertat
sempre contra la tirania.
Contra Ferràn el Desitjat
lluità amb ferotge valentia.

Ja vell i pobre es retirà
al seu casal de la muntanya
i a Déu son ànima donà,
ànima singular i estranya!

Porta un frac blau i un redíngot,
una enorme i blanca corbata.
Té una tabaquera de plata.
Es home de club i complot.

ABEL FERRANT

SALVADOR PERARNAU

Miniatura

Porta un frac blau i un redíngot,
una enorme i blanca corbata.
Té una tabaquera de plata.
Es home de club i complot.

A França, amb la revolució,
fou amic de Chenier el poeta,
i sentí un xic de compassió
per la regina Maria Antonieta.

Acusat de conspirador
fou pres a la Consergeria,
i fins el deu de Thermidor
no vegé la claror del dia.

Amb el vil advocat d'Arras
tingué més d'una divergència,

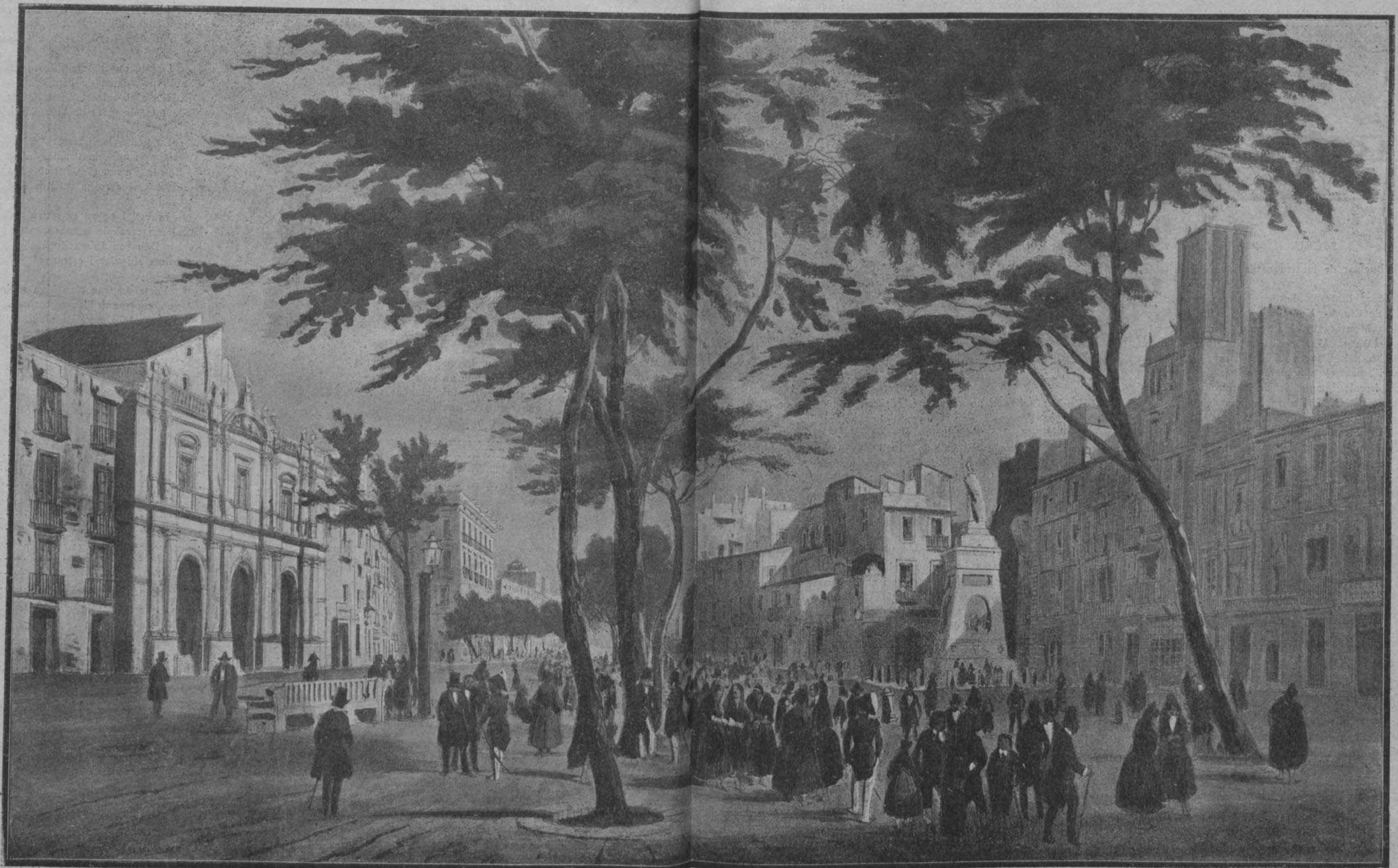

Els reis dels pobres

—No han passat els reis, mareta;
no han deixat res al balcó:
ni una "nina", ni una "cuina",
mireu: la palla, el carbó...

Una carta varen fer-me
que al correu vareig tirar,
i els Reietis si l'han rebuda
perquí no han volgut passar...

Per què, mare, els reis sols posen
an els rics, joguets tan bons

LA PLAÇA DEL TEATRE DURANT LA PRIMERA MEITAT DEL PASSAT SEGLE

(D'una estampa de l'època)

i an els pobres abandonen
quan els preguem oracions?—

.....
.....
.....
.....

EMILI GRAELLS CASTELLS

LICEU

No ens podem queixar de la temporada, que és veritablement interessant.

Ara ens han donat l'estrena de dues òperes russes: "El bruixot immortal", de Rimsky Korsakow, i "La fira de Sorotchintgi", de Modest Mousorgsky. Es tracta de dues obres totalment oposades entre si. Una, "El bruixot immortal", és francament, fantàstica, a la manera de Korolenko. L'altra, "La fira de Sorotchintgi", pertany al gènere realista de Gogol. En la una personatges irreals, imaginaris, de la mitologia nòrdica, tan graciós i característica. En l'altra, figures del baix poble, de carn i ossos, plenes de color i de veritat.

Els dos músics, han escollit el llibre que més era del seu gust. Mousorgsky és més sever, més aplomat, i ha fet lírica aquesta comèdia de costums que és "La fira de Sorotchintgi", que es presta més a la seva manera—trencada, nerviosa, dialogada—de fer música.

Rimsky Korsakow, que no hem d'oblidar que és de la "Sheerazada", més líric, més inquiet, més neguitós, s'ha quedat amb aquest conte de fades que és "El bruixot immortal". I així, per l'acert en l'elecció de llibre, s'han realitzat aquestes dues obres, que són dues petites obres mestres.

NOVEDADES

El que, donades les circumstàncies, podia haver sigut un aconecement, ha passat sense pena ni glòria.

Ja hauran comprès que ens referim a la representació de "Terra Baixa". Poques representacions ens hauran donat com aquesta una impressió de pobresa. Ni la música del mestre Eugeni D'Albert—ja coneguda i refusada, amb molt encert, pel nostre públic—ni la sardana d'en Garreta, ni la traducció al català del llibret de l'òpera—traducció que no valia la pena de fer-se—ni la direcció d'en Rafel Moragas, ni la interpretació, ni la manera d'ésser servida l'obra, res, absolutament res, sigui digna de la gloriosa memòria d'en Guimerà.

ROMEA

"La colònia de l'ampolla" és una comèdia en dos actes i mig—segons anuncien els cartells—que ha destinat en Joaquim Montero per a les funcions dites d'innocents. Però "La colònia de l'ampolla" no és un vulgar apropòsit de dia d'innocents, sinó quelcom més seriós i important.

Es clar que no es tracta de cap "Hamlet", de cap "Alcalde de Zalamea", però tampoc s'ha proposat en Montero—al que no es podrà negar mai una certa picardia teatral—donar cap tras-

cendència a la seva obra. S'ha proposat tant sols—i que Déu Nostre Senyor li pagui l'intenció—fer riure al públic amb unes escenes dialogades amb una gràcia un xic desllogada. No té cap transcendència l'obra, però tampoc és necessari que en tinguí. I com es va lograr el propòsit cercat per l'autor, no hi ha que regatejar-li els aplaudiments de la concurrència, aquests aplaudiments que certa mena de revisters teatrals—que no crítics—tant regategen.

COMICO

An aquest teatre hi ha actual la companyia d'en Joan Santacana, actor més estudiós i voluntariós de lo que generalment es creu. Feia molt temps que mancava de Catalunya. Durant aquest temps, per terres de Castella, Aragó i Andalusia, en Joan Santacana ha posat molt alt el nom de Catalunya, representant obres d'en Guimerà, d'en Rusiñol, de l'Iglesias. Creiem aquesta una tasca altament benemèrita.

En la seva curta actuació al "Cómico", además de representar "El místic", "Terra baixa", i altres obres cabdals del nostre teatre—i representar-les amb un amor, amb una devoció que poques vegades hem vist en altres actors—ha estrenat obres tant importants com "Entre tinieblas (La fosca)", d'en Florenci Cornet, drama vigorós i ben construït.

La actuació d'en Joan Santacana, un dels pocs actors enamorats del seu art, ha sigut un triomf artístic per a ell i la seva companyia. Que tal com ha sigut a Barcelona, desitgem que sigui en les altres poblacions que recorri.

VICTORIA

L'Enric Lluelles és un actor que ha escrit comèdies de tan èxit com "Marionetes". Però és que hi han actors que sàpi-guen escriure? Sí: L'Enric Lluelles. Aquest sàinet que ara ha estrenat al "Victoria", "El gall de Ripoll", és un quadro ple de gràcia i d'agudeses. Ben construït, ben estructurat, té totes les característiques del sàinet de bona llei: tipus, facilitat, frescor en el diàleg, unes discretes gotes de sentimentalisme... També el mestre Ribas s'ha lluit en la partitura. Música inspirada i de la que arriba al públic.

L'obra, molt mal presentada, es veia mancada d'assaigs. En la interpretació tant sols farem notar a la senyoreta Fontdevila, jova actriu que declama i es mou amb una facilitat que no tenen els còmics de sarsuela, amanerats i abarraganats pel gènere. La senyoreta Fontdevila interpretà i parlà el seu personatge amb un gran aplom, amb una gran naturalitat, fent oblidar al públic que feia comèdia.

PER A ACABAR

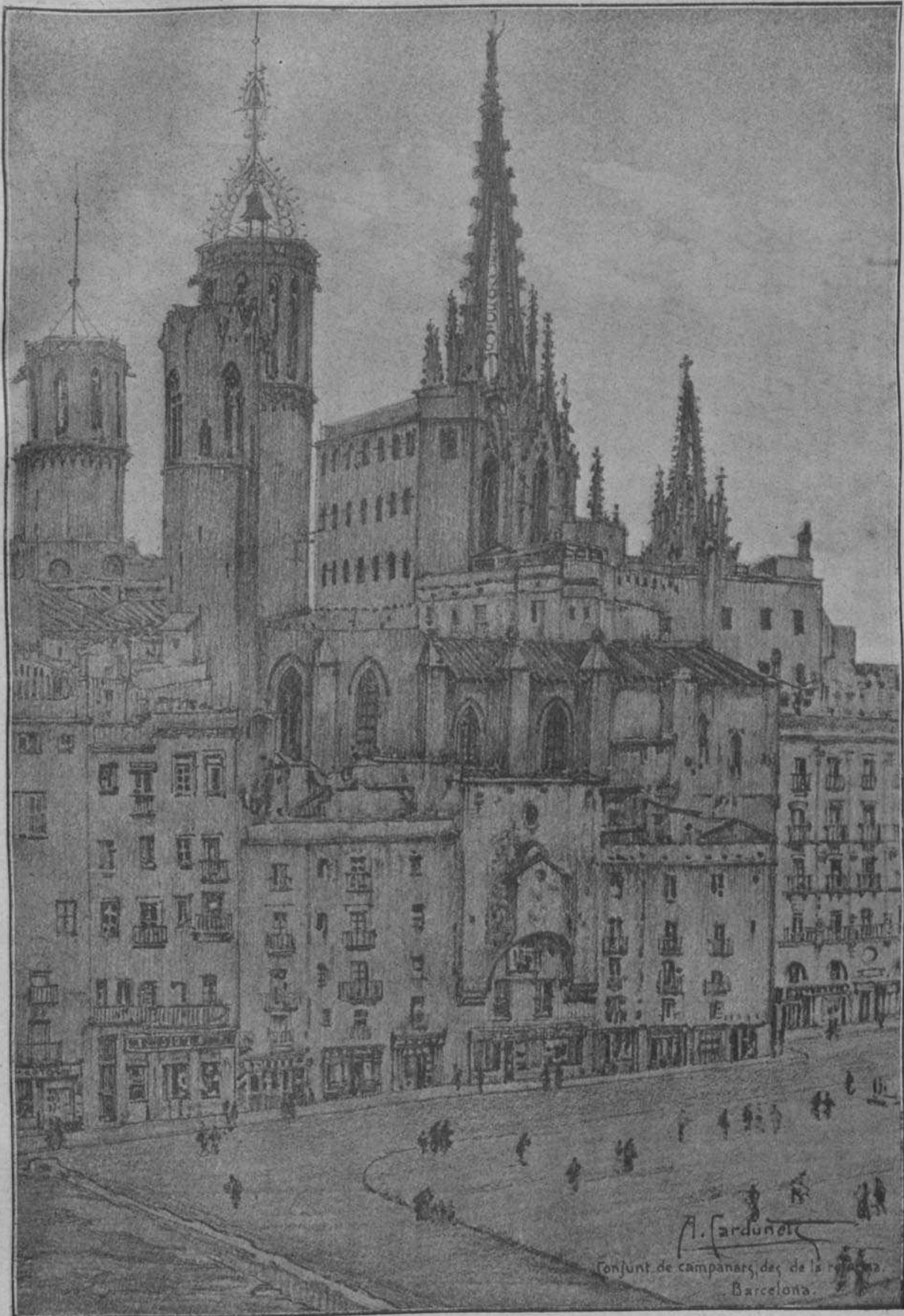
Dels demés teatres no en podem parlar per manca d'espai i de temps.

BOB

MOTIUS

Hen's aquí un petit balanç del Vuitcents, segle que hem respectat massa i amb massa impremeditació. En el Vuitcents hi ha masses revolucions, massa dandysme, masses poetes poloraners, masses generals "condottieri".

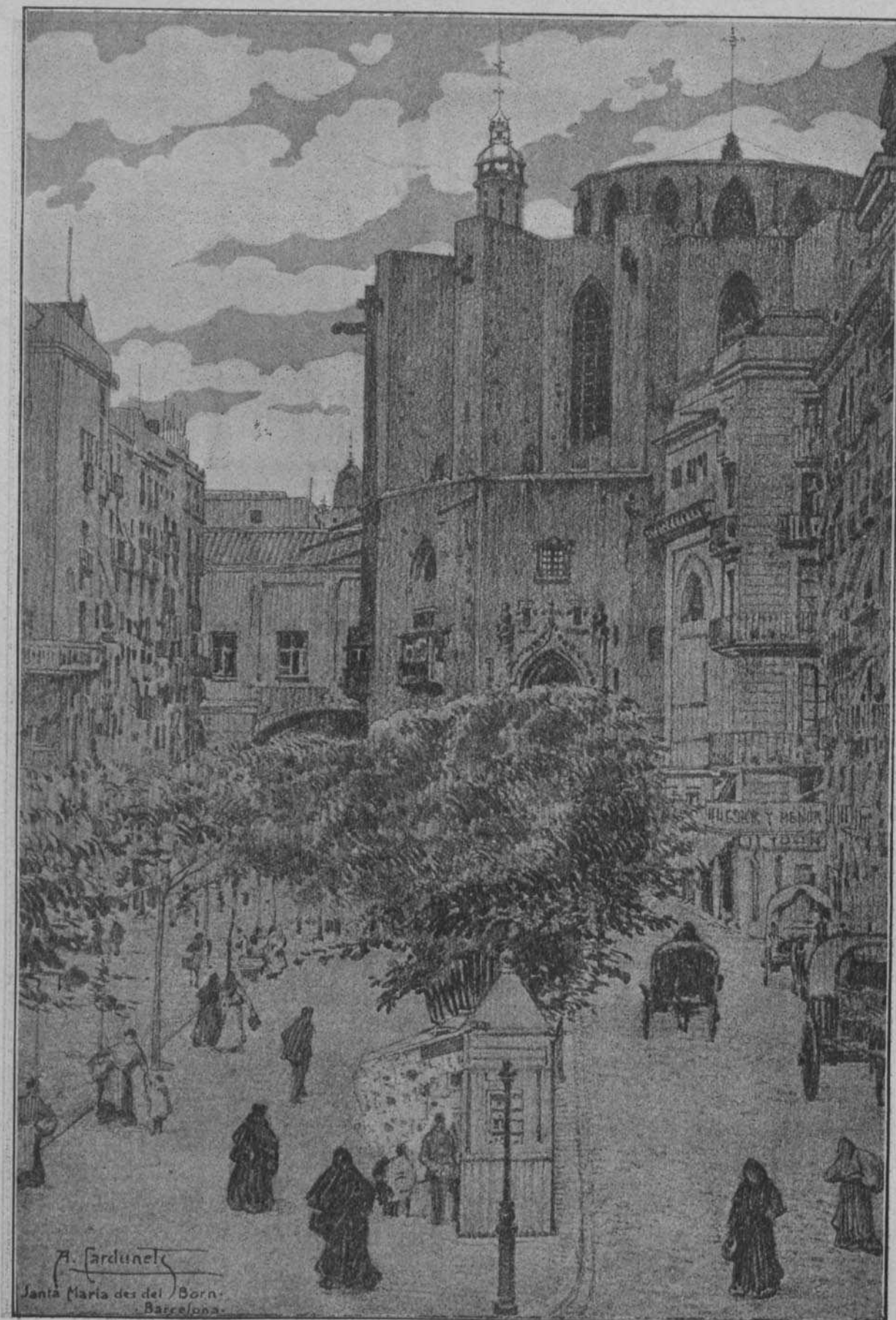
Alfred de Musset era un poeta de color de rosa, però d'un color de rosa de malla de ballarina, que s'enternia massa sovint i per coses que no valien la pena. Chateaubriand estava enfadat amb el pobre home que en el fons era Napoleó, perquè no havia llegit el seu "Geni del Cristianisme". George Sand era una novel·lista tan dolenta com la senyora Carme Karr... però amb unes costums més divertides.

Conjunt de campanars de la catedral.
Barcelona.

LA CATEDRAL

architectural drawing

BARCELONA VELLA

Santa Maria del Born

BARCELONA VELLA

Carrer de les Caputxes.

Santa Agueda,

Carrer de Burgès

De correguda, per a no perdre temps, anem doncs a saldar el deute contret amb els llegidors, constants i batxillers, d'exposar-los el nostre parer respecte a les *exposicions d'art* de l'any que fina, després de passar per damunt dels *innocents* que no saben el que es pesquen, i començant per en Maurici Valls, de Cà'n Parés, un xicot d'empenta amb tot i ésser novici en la religió de les coloraines; en Maurici Valls es veu que té pasta de pintor, car de tant en tant es surt del cant plà, i ens canta una romanceta al *Prat de Cuní* o al *Riu Congost* que no són pas romanços, sinó música de *tardor* força prometedora.

La celebrada ballarina *La perla gris* inapada amb salero per la senyoreta Reine Gundini, es mira a en Valls de cua d'ull.

Ojo, noi, que té uns ulls de deixa'm encendre!...

Si de "Cà'n Parés" passem a les "Galerías Laietanes", ui! que en trobarem de novetats! Allí hi té un grapat de pintures fresques i xiròies en Frances Guinart, un xicot que prometia molt i que ara ja comença a donar... coses boniques, tretes del *Torrent de Parcs*, del *Camí de Lluc* i de *Les Escales* amb bon encert. Les troballes de l'exposició, són però, *L'Aploc* vist amb amplitud i amb la gent que hi fresseja i un noieta que juga *Amb els ànecs* a plena llum i que sembla de debò.

Al costat d'aquest Guinart trassut i transparent, l'artista suec Acke Sjöstrand dona una mica de mareig: és la seva crua pintura que no es pot mirar després de dinar; es veu

ben bé que no ha paït encara la llum i els colors llampants del nostre país, i això que és tot un pintor! Què hi farem! Ja s'hi anirà acostumant, sobretot si demana consells a l'*Alomar* que li ha servit de model. Es fixa força amb *La Madona*, tractant la figura amb els deguts miraments i anant a reposar sovint al *Interior de la Catedral*, per tal de treure's l'enlluernament mediterrà que l'aclapara.

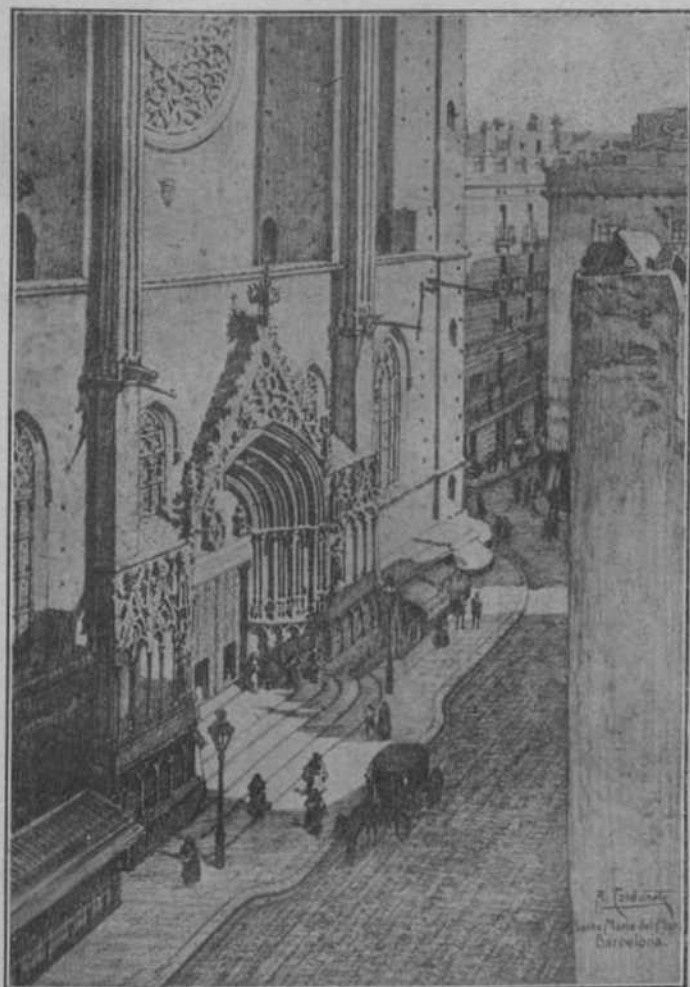
Una sorpresa, ben agradosa per cert, resulta la ceràmica d'en M. Bonet, que exposa per primera vegada, i que jo el batejaria de *Bonàs*. Quina grapa té per a reproduir la pintura exquisida damunt les humils rejoles de València!

Jo penso d'aquest xicot ço que en pensa en Junyent que ens l'ha presentat: Catalunya té un altre ceramista que anirà lluny sino es mou d'Esplugues.

La nota òpima, brillant i contundent de les "Layetanas", la dona en Ramon Sunyer, orfebre i joier en una peça, digne successor de Sant Eloi, el qual, (en Sunyer, ei!) reviscola l'art arcàic i clàssic empeltant-li el caient modern amb un gust refinat i una traça encara més refinada.

Es una exposició que es té de viure per a fer-se'n càrreg.

El tenir d'escriure a corre-cuita com si es cometés una mala acció, resulta exposat a errors deplorables, com els

Santa Maria del Mar

Carrer de Boquer

que adornaven la darrera *Xerrameque*, en la qual jo vaig equivocar el pseudònim d'un Nogués, el popular *Babel* i els caixistes el seu cognom, per torna.

Sort, però, que tothom em va entendre.

C. ARBÓ

Reformes

L'any barceloní que ara traspasa, ha sigut un any melquiadista. Podrà semblar estrany aquest rebrot de l'antiga política en el cap i casal de Catalunya i del cop d'Estat septembrí. Però és així, nosaltres els catalans, sempre tan tradicionals i protestaris alhora. Tot just es decreta la mort de la vella i corcada política espanyola i Barcelona se'n torna reformista. Però amb tanta de fúria aquesta vegada, que ni quan la Solidaritat o l'Assemblea de Parlamentaris.

Reformes a la Rambla, al carrer de Balmes, a la plaça de Catalunya, a l'Acropolis. El cas és que aquest reformisme és tan censurable com pugui esser-ho el polític. Hi ha, però, un progrés en la censura. Hem passat del plebiscit a l'enquesta per intellectuals, que és com si diguessim passar del Pireu a l'Agora. Els barcelonins som així d'ateniencs o atenesos, que de les dues maneres es diu, segons sembla.

L'únic que no avença són les reformes. La Rambla no és ara ni Rambla ni Boulevard. És una olla. La plaça de Catalunya segueix igual gràcies a Déu...

Podrà semblar estrany que homes lliberals com nosaltres s'alarmin de les reformes. Però apart que el lliberalisme a casa nostra és una tradició i una herència—v. g. els federals de l'Ampurdà—a nosaltres ens espanten les reformes barcelonines, com tantes altres coses barcelonines—el tifus, el foot-ball, la raditelefonia i altres malalties—perquè sabem que aquí les coses duren, sinó en realitat, en projecte.

Això del reformisme urbà ens prova tan poc com l'altre reformisme a don Melquiades, però nosaltres, com ell, vinga ser-ne de reformistes. I que ho som a l'engrós. Una reforma, la via Laietana, va costar-nos seixanta anys de renou i de raons per que resultés esquifida. Però ara les volem fer en sèrie, tal com fan els ianquis, i depressa que demà serà tard i ens anem fent vells.

Que Barcelona necessita reformar-se i embellir-se és cosa que no té cap dubte. Hi coincideix tothom des de en *Gaziel* a Clemenceau, per no citar altres autoritats en matèries urbanes.

El desacord sorgeix tot seguit que es proposa enderrocar pedruscalls a modificar una perspectiva. I tot és desgavell, males cares i males paraules. Una mica més i tenim un any 35, amb crema i tot. Els arquitectes es barallen en-

Carrer de la Pietat

Carrer de Manresa

tre ells i amb els enginyers, i remuguen els pintors i els poetes. La cosa és tan greu que es mouen fins els federals de tota la vida.

El monument de Pi i Margall ha d'amager-se per raons d'estètica o sino que ho diguin els frares de Pompeia. Per les mateixes raons d'estètica ha de destapar-se la Catedral...

Però s'imagina el lector el que passaria a Barcelona si comencéssim de tapar totes les coses lletges i destapar les que són boniques?

Decididament, aquest ajuntament ens resulta massa revolucionari.

TRUC

Hem rebut els calendaris per a l'any 1925, de les acreditades cases Gol, Segalà, Mutua General de Segurs, Editorial

Cervantes, Xocolates Incosa, Xampany Freixenet, Reñeus Cardús, Radiadors Coromines, Joan Figuerola i Enquadernadora Moderna.

Tots ells acusen un bon gust artístic i l'esplendidesa de les cases ofrenadores.

No cal dir com els ho remerciem.

Pels farmacèutics tot sovint hauria d'ésser Nadal. Els laxants i els vomitius que arriben a vendre! Perquè som un poble pobre de debò. Només fem un fart de llop de tant en tant i els demés dies dejuni. I, està clar, el fort de llop se'ns indigesta.

Això fa pobre i fa ximple de passada. Però els farmacèutics, sempre atents, pensen: aneu fent que per alguna cosa hi som nosaltres.

Se'ns han queixat d'un metge municipal de Sarrià, que es veu que és molt poc humanitari.

Fa pocs dies que una dona es sentí atacada d'uns dolors de ventre molt forts i allà a les deu del matí acudí al dispensari i aquest metge no la volgué rebre, dient que era massa tard i que s'esperés fins a la nit.

Es veu que segons a quines hores no se'n pot tenir de mal de ventre, o bé es veu que aquest metge és un senyor de carrera i d'una carrera no de bicicletes precisament.

CARRERS NOTABLES DE BARCELONA

El de Bellafila.

La "Novella d'Ara" ha publicat un número extraordinari, dedicat a dotze novel·listes catalans de bona fama.

Publica: "Una Agonia", de P. Bertrana; "La carícia obliqua", Josep Carner; "Segones núpcies", Alexandre Font; "La vida gris del senyor Gris", Angel Marsà; "El noble orgull", Poal-Aregall; "El càstic", Lluís Capdevila; "L'ombra del diable", Ventura Gassol; "Gent de bé", Santiago Rusiñol; "Maria Pia", J. M.ª de Segarra; "En Garreta", Juli Vallmitjana; "Un llibertari", Carme Karr; "La pitjor pobresa", N. Oller.

Es un número interessantíssim de "La Novella d'Ara".

Els dibuixos que reproduïm en aquest número, del gran artista Alexandre Cardunets, són de la seva valiosa i coneguda obra "Barcelona Artística i Monumental".

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, des de'l director al mosso—perquè aquí tots som uns i ho hem sigut sempre—felicitat al senyor Benlliure i Tuero pel seu article publicat la setmana passada a "El Liberal", de Madrid.

... ..

A veure si aquest "Metro", que tan mal porta ja fet a Barcelona, s'inaugura aviat.

Ho diem perquè ja costa la vida a masses homes i són moltes les famílies que maleeixen als amos d'aquesta empresa. I

... ..

Aquest número ha passat per la prèvia censura militar

Antoni López, editor — Rambla del Mig, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA

CAMP DE LES CORTS

DIES 4 i 6 DE GENER

A LES 2'45 TARDA

Boldklubben 1903

De Copenhague Campió de Dinamarca

CONTRA

F. C. Barcelona

Saló American-Bar

PELAYO, 60

Servei únic a Barcelona

Concert tots els dies de 6 a 8 i mitja tarda

Nit de 10 a 12 concert extra

Esmerat servei de café

Elegants sortides de teatres de 12 a 2 de

la matinada amb musica

Diumenges i dies festius de 12 a 2

vermut-concert

Carrer de
les mosques

Espolsa sacs

Espolsa

Sacristans

St Pere
més alt
mes baix
i mitja

Dietario para 1925 : : Página y media página

L' ESQUELLA DE LA TORRATXA ALMANAC

per aquest any 1925

COMPREU-LO ESTA A PUNT D'AGOTAR-SE

PREU PTES. 1'50

La obra de más éxito del eminente escritor

Vicente Blasco Ibáñez

La vuelta al mundo de un novelista

2 tomos pesetas 10

AVIAT SORTIRA

L'ALMANAC

DE

LA CAMPANA DE GRACIA

per aquest any 1925

La causa del retràs, es deguda a que l'hem tingut d'escriure novament de cap a peus, però serà un ALMANAC d'aquells que hi cantaran els àngels.

¡¡SORTIRA AVIAT!!

NOTA.—Tot hom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliures del Gir Postal o ja de segons de franquia, al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de port. No responem d'extraviis si no's remet, ademés 30 cèntims per a certificat. Als corresponals se'ls atorguen rebuts.

